

การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สู่ความสำเร็จในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

The Integrating the Principles of the Dotsapidharatham in the Management of Educational Resources for Success in the Border Patrol Police School

พระภัทรชัยญกรณ์ ขนติยุดโต (อุตสวาย)

Phra Patrachaiyakorn Kantiyutto (Udsuay)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: patrachaiyakor@hotmail.com

Received: 18 ธันวาคม 2567; Revised 15 มกราคม 2568; Accepted 31 มกราคม 2568

บทคัดย่อ

การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการบูรณาการหลักคุณธรรม 10 ประการ มาเป็นตัวช่วยในการพัฒนาความสามารถบุคลากรที่ตรงตามเป้าหมายและมีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรจึงมีความสำคัญเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีความรู้ต้อง เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพทำให้มีความสุขทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความคิด ของบุคลากรครูและนักเรียนเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมุ่งประโยชน์ของส่วนรวม เป็นสำคัญ ประกอบไปด้วย (1) การเป็นผู้ให้ที่ดี (2) ควบคุมพฤติกรรม (3) การรู้จักเสียสละ (4) ความซื่อตรง (5) ความอ่อนโยน (6) การรู้จักยับยั้งชั่งใจ (7) การรู้จักระงับความโกรธ (8) การไม่มีความเบียดเบียนผู้อื่น (9) การรู้จักความอดทน และ (10) ความหนักแน่น เป็นการนำมาบูรณาการเพื่อประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการเกิดเป็นประสิทธิผลสูงสุดต่อการศึกษา

คำสำคัญ: การบูรณาการ, หลักทศพิธราชธรรม, การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ABSTRACT

Integration of the Ten Royal Virtues in Educational Resource Management is the implementation of teaching and learning activities by integrating the 10 moral principles to help develop the capabilities of personnel in line with the goals and have the knowledge and ability to conduct those activities efficiently. Personnel development is therefore very important to lead the organization to achieve its goals and create effectiveness in organizing teaching and learning activities. The development of the organization and personnel to have knowledge must be a medium to connect teaching and learning activities to be effective, creating happiness in terms of mind, emotion and thought of teachers and students. It focuses on developing educational resources to be of quality and focusing on the benefit of the public as the main factor, consisting

of (1) being a good giver, (2) controlling behaviour, (3) knowing how to sacrifice, (4) being honest, (5) being gentle, (6) knowing how to control one's temper, (7) knowing how to control anger, (8) not harming others, (9) knowing how to be patient, and (10) being firm. It is the integration for efficiency and achieving all objectives as set, resulting in the highest efficiency for education.

Keywords: Integration, Ten Royal Virtues, Educational Resource Management

บทนำ

หลักทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในการปกครอง ซึ่งกล่าวได้ว่าการปกครองคนหมู่มากจะต้องอาศัยความเที่ยงตรงและการมีคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการบริหาร ดังนั้น การบริหารงานในองค์กรให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญในการนำพาองค์กรให้ก้าวเดินอย่างมั่นคงและเกิดประโยชน์สูงสุด การมีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่ดี ประพฤติดี การบริหารที่ดีของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งหลักธรรมที่สำคัญที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำงานและบริหารงานให้ประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรคือ หลักทศพิธราชธรรม ซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายไว้ในหลายทัศนะคติ ดังนี้

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2560: 25-27) ได้กล่าวว่า ทศพิธราชธรรมราชธรรม (ธรรมของพระราชา) 10 ประการ ดังนี้ 1) ทาน อวยทาน คือ พระราชทานทรัพย์สิ่งของ บำรุงเลี้ยง ช่วยเหลือประชาราษฎร์ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ 2) ศีล รักษาศีล คือ สำรวมกายและวจี ประกอบการที่ดำรงสุจริตรักษากิตติคุณให้ควรเป็นแบบอย่าง และเป็นที่เคารพนับถือของประชาราษฎร์ มิให้มีข้อที่ใครจะดูแคลน 3) ปริจาคะ เสียสละได้ คือ เสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนได้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง 4) อาชวะ มีใจซื่อตรง คือ ซื่อตรงทรงสัตย์ไรรามยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน 5) มัททวะ ทรงความอ่อนโยน คือ มีอัชฌาสัยไม่เย่อหยิ่ง หยาดกายกระด้างถือพระองค์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีที่ริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุลละไม ให้ได้ความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง 6) ตปะ ทรงเดชข่มกิเลสได้ คือ แผดเผากิเลสตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำอำยิจิต ระงับยับยั้งข่มใจได้ไม่ยอมหลงใหลหมกหมุ่นในความสุขสำราญและความปรนเปรอ มีความเป็นอยู่สมำเสมอหรือง่าย ๆ สามัญมุงมั่นแต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจให้บริบูรณ์ 7) อักโกธะ ไม่เกรี้ยวโกรธ คือ ไม่กลัวรุกราดล่ออำนาจความโกรธจนเป็นเหตุให้วินิจฉัยความและกระทำการต่างๆ ผิดพลาดเสียธรรม มีเมตตาประจักษ์ใจไว้ระงับความเคืองขุ่น วินิจฉัยความและกระทำด้วยจิตอันราบเรียบ ไม่รู้วามผลของขาดสติ 8) อวิหิงสา ไม่กดขี่ข่มเหง คือ ไม่บีบบังคับกดขี่ เช่น เก็บภาษีบูตริตหรือเกณฑ์แรงงานเกินขนาด ไม่หลงเล็งอำนาจ ขาดความกรุณา หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใดเพราะอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง 9) ขันติ อุดได้ทนได้ คือ อุดทนต่อความลำบากตรากตรำต่อถ้อยคำกระทบกระทั่งถึงจะเหนื่อยยากเพียงไร ก็ไม่ทอดทิ้ง ถึงจะถูกยั่วถูกหยันด้วยคำเสียดสีถากถางอย่างใดก็ไม่หมดกำลังใจ ไม่ละทิ้งกิจกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม 10) อวิโรธนะ ไม่ฉลาดธรรม คือ วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรมคงที่ไม่เอนเอียงหวั่นไหวเพราะถ้อยคำดีร้าย ลากสักการะหรืออิฏฐารมณ์ อนิฏฐารมณ์ใด ๆ สติมั่นในธรรมทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรมที่ดี นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครองตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามก็ดีไม่ประพฤติกให้เคลื่อนคลาดวิบัติไป

เมธี นาอุดม (2563: 73) สรุปได้ว่า คุณธรรมทั้ง 10 ประการนี้เป็นคุณธรรมที่ทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองหรือทั้งฝ่ายบริหารและผู้ร่วมงาน จะต้องประพฤติปฏิบัติด้วยกันจึงจะเกิดผลคือ ประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมได้ คุณธรรม 10 ประการนี้หากจะกล่าวกันโดยสรวัด หรือโดยใจความสำคัญแล้ว ก็คือเรื่องของ การให้ การบริจาค ความเสียสละ (ทาน, ปริจาคะ) ความซื่อสัตย์สุจริต (ศีล, อาชวะ) ความอ่อนโยนมีไมตรีเอื้ออาทรต่อกัน (มัททวะ, อักโกธะ, อวิหิงสา) ความเพียรพยายามอดทน

(ตบะ, ชันติ)และความถูกต้องยุติธรรม (อวิโรธนะ) นั่นเอง เมื่อย่นย่อลงดังนั้นก็ยิ่งจะทำให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าคนที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะโดยที่แต่ละคนต่างก็ไม่มีคุณธรรมเหล่านี้จะอยู่ร่วมกันอย่างเป็นผาสุกได้หรือไม่ คำถามเหล่านี้ก็คงจะให้คำตอบที่ตรงกันว่า ไม่ได้ ฉะนั้น ตามคติแห่งพระพุทธศาสนาจึงถือว่า ทศพิธราชธรรมนี้เป็นคุณธรรมเพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยมีพระราชหรือผู้ปกครองเป็นผู้นำในการประพฤติปฏิบัติ โดยนัยนี้คุณธรรมหมวดนี้จึงอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งตามลักษณะของผลที่มุ่งหมายความสุขบายธรรม คือธรรมเป็นอุบายคือนโยบายนำไปสู่ความสุขความเจริญนั่นเอง

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องมีการวางแผนระดมทรัพยากรที่มีคุณภาพตั้งแต่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนท้องถิ่น มาร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบและแก้ไขตามความเหมาะสมของสถานการณ์และสถานศึกษานั้นให้มีความครอบคลุมทุกแผนงานเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญาความรู้และ คุณธรรม มีจิตธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนสังคมจะได้ประโยชน์อย่างยิ่ง หากสมาชิก สังคมมีคุณภาพ แต่ในการลงทุนเพื่อการศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมและในการลงทุนของรัฐบาลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสังคม (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2547: 15)

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่แนวชายแดนทำให้การดำเนินการพัฒนาองค์ประกอบพื้นฐานด้านการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความจำกัด ทั้งในด้านอาคารสถานที่ คณะครู อุปกรณ์การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีจำกัดทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาสู่ความสำเร็จในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เพราะคุณธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาบุคคลทั้งที่เป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายดำเนินงาน การพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มทักษะและองค์ประกอบที่มีความจำเป็นในการบริหารจัดการทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันเกิดเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปเป็นแนวปฏิบัติสืบไป

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ทรัพยากรที่ไม่ใช่เงิน (Non-financial Resources) และทรัพยากรทางการเงิน (Financial Resources) ในความหมายแรก ทรัพยากรที่มีใช้การเงินครอบคลุมปัจจัยหลักๆ คือ ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ ตามนัยนี้ทรัพยากรทางการศึกษาจึงรวมถึงบุคลากร ที่ดินอาคาร สิ่งก่อสร้างวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และการผสมผสานการใช้ปัจจัยต่างๆ เข้าด้วยกันและยังให้ความหมายในวงที่แคบว่าทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ปัจจัยนำเข้า (Input) ที่นำไปใช้เพื่อการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทภายในสังคม ปัจจัยนำเข้านี้ส่วนใหญ่จะเป็นรูปของเงินงบประมาณทั้งด้านรายจ่ายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานประจำ เช่น เงินเดือนและค่าตอบแทน ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์กับรายจ่ายด้านการลงทุน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2556: 1)

อานวย ทองโปร่ง (2553: 16-17) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของไทยพิจารณากรอบแนวคิดได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้วางแนวทางการบริหารการเงินสินทรัพย์และบุคลากรโดยเน้นให้เป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระและคล่องตัวตามแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ดังนี้

1. มีการวางแผนจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานและพิจารณาจัดสรรเงินที่เป็นธรรมและโปร่งใส
2. มีการบริหารสินทรัพย์ของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
3. มีการจัดการเกี่ยวกับการรับและการจ่ายเงินงบประมาณและนอกงบประมาณที่สะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

4. มีการควบคุมการดำเนินงานทางการเงิน การบัญชี และพัสดุที่รัดกุม
5. มีการตรวจสอบเงินและสินทรัพย์ของสถานศึกษาที่ครอบคลุมและสม่ำเสมอ
6. มีการเก็บรักษาเอกสารหลักฐานทางการเงินของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและสะดวกต่อการค้นหาและอ้างอิง
7. มีการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ รวมทั้งการจัดองค์กรในการบริหารการเงินของสถานศึกษาที่มีความชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน

มิ่งขวัญ จันทรเพ็ง (2556: 21) ได้สรุปไว้ว่า ทรัพยากรทางการศึกษา หมายถึง ปัจจัยนำเข้าที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา และทำให้การจัดการศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งจำแนกเป็นทรัพยากรบุคคล งบประมาณวัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ

กล่าวสรุปได้ว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการดำเนินงานที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ แบบแผนในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา มีการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา และผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษามีคุณภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษา

การศึกษาจะประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจนในการดำเนินงาน สามารถพัฒนาและปรับปรุงข้อผิดพลาดได้ จึงจะนำพาการศึกษาสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ระบุว่าทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการปฏิรูปทางการศึกษา การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2545: 3) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมุ่งเน้นการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษาหมวด 7 มาตรา 57 ให้หน่วยงานทางการศึกษาทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ความรู้ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนการจัดและการศึกษาหมวด 5 มาตรา 58 ให้การระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันทางสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา ดังนี้ (1) ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสมทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดฯ (2) ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น ระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและ ทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็นทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุนการอุดหนุนและการใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็นทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2545: 11-14)

สำนักงานการปฏิรูปการศึกษาการจัดการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตเนื่องจาก การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้และ คุณธรรม มีจิตธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชนสังคมจะได้ประโยชน์อย่างยิ่ง หากสมาชิก สังคมมีคุณภาพ แต่ในการลงทุนเพื่อการศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมและในการลงทุนของรัฐบาลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดสรรทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสังคม (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2547: 15)

กล่าวสรุปได้ว่า ความสำคัญของทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการให้ความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการศึกษาตั้งแต่การพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความสามารถ ควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อส่งเสริมและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวางระบบที่มามีขั้นตอนและดำเนินการที่เป็นระบบย่อมส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรครุมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการการเรียนการสอนสู่รุ่นต่อไปได้อย่างสมบูรณ์แบบที่สุด

หลักทศพิธราชธรรมกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษาดังกล่าว การพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่องเป็นระบบโดยการยึดหลักธรรมมาเป็นส่วนช่วยในการขับเคลื่อนและยึดเหนี่ยวทางจิตใจนำมาประพฤติและปฏิบัติโดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน หลักการหรือหลักปฏิบัติที่ผู้นำ บุคคลที่จะทำให้อำนาจ คนอื่นผู้ตามเกิดความยินดีโดยชอบธรรม ซึ่งมี 10 ประการ ผู้นำหรือบุคคลที่จะทำให้อื่นเกิดความพึงพอใจนั้นจะต้องมีตัวชี้วัด 10 ประการ เราสามารถแยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่กล่าวคือ (1) รู้จักให้ (ทาน) รู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (ศีล) รู้จักเสียสละ (บริจาค) (2) รู้จักซื่อตรง (อาชชวะ) รู้จักอ่อนโยน (มีทมะ) รู้จักยับยั้งชั่งใจ (ตปะ) และ (3) รู้จักระงับโกรธ (อักโกธะ) รู้จักการไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) รู้จักอดทน (อดทน) รู้จักหนักแน่น (อวิโรธนะ) เหตุผลสำคัญที่แบ่งทศพิธราชธรรมออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่นั้น เพราะมองว่าเป็นการจัดกลุ่มตามคุณภาพของกลุ่มธรรมที่ปรากฏเป็นหลักปฏิบัติ เนื่องจากว่ากลุ่มแรกเน้นไปที่หลักปฏิบัติเบื้องต้นซึ่งง่ายต่อการดำรงตัวดำรงตนของผู้บริหารอันจะส่งผลต่อการยอมรับของผู้ตามกลุ่มที่สองจะเน้นไปที่คุณสมบัติภายในมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและท้าทายต่อจิตวิญญาณของบุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้บริหารหรือผู้ปกครอง (พระมหาพรหมมหาโส 2556: 22-32) เป็นเสมือนศีลวินัยซึ่งจำต้องสังวรปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องอบรมและคุ้มครองจิตใจไม่ให้ละเมิดอำนาจหน้าที่ โดยอาศัยหลักธรรมนี้เป็นหลักหรือปทัสฐานในการปกครองและประพฤติปฏิบัติตน เป็นหลักธรรมที่จะทำให้เกิดการเคารพรัก เป็นสิ่งคุ้มครองป้องกันและอำนวยสุขแก่ประชาชน และหม่อมคณะมีจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ

1. จุดหมายของการปกครองต้องเป็นไปเพื่อความสุขของผู้ใต้ปกครอง ข้อนี้อาศัยหลักทานและบริจาค คือผู้ปกครองจะต้องเสียสละทั้งทรัพย์เท่าที่จะทำได้ความสุขส่วนตัว กำลังกายกำลังใจ กำลังสติปัญญา เพื่อทำให้ผู้ใต้ปกครองมีความกินดีอยู่ดี เมื่อมีความเดือดร้อน ตนต้องเดือดร้อนก่อน เช่น ต้องอดด้วยเมื่อผู้ใต้ปกครองอด ถ้าตนมีแต่ผู้ใต้ปกครองไม่ไม่ต้องแบ่งให้เท่าที่จะบรรเทาทุกข์ได้มากที่สุด ไม่หาความสุขใส่ตัวเสียคนเดียว

2. มุ่งความเป็นธรรมในสังคม ข้อนี้ยึดหลักเหตุผลเป็นที่ตั้ง เอาจิตใจซื่อตรงคืออาชชวะเป็นเครื่องตัดสิน เอาเจตนาที่ไม่เบียดเบียน ไม่ประพฤติผิดทำนองคลองธรรมเป็นจุดหมาย แล้ววินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่ผู้ใต้ปกครองว่าอย่างไรเป็นธรรมอย่างไรไม่เป็นธรรม แล้วจึงตัดสิน

3. มุ่งพัฒนาตนเองให้เป็นตัวอย่าง หลักข้อนี้คือ ถ้าผู้ปกครองต้องการให้ผู้ใต้ปกครองดีตนต้องทำตัวให้เป็นตัวอย่างว่าดีนั้นเป็นอย่างไร การพัฒนาตนเอง ได้แก่ การสมาทานศีล การไม่ให้ความโกรธมีอำนาจ รู้จักอดทน และมีความเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาตนเองดังกล่าวนอกจากทำให้บุคลิกเรียบร้อยน่านับถือแล้วยังได้ผลทางใจ คือผู้ใต้ปกครองไว้วางใจ ศีลทำให้เชื่อว่าเป็นคนไม่ทำชั่วด้วยกาย วาจา และใจ ความไม่โกรธทำให้เชื่อได้ว่าไม่ตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์ไม่ถืออำนาจเป็นธรรม ความอดทนเป็นตัวอย่างให้เกิดกำลังใจในการแก้ปัญหาต่างๆ และไม่ยอมทำตามความบังคับของสิ่งชั่วทั้งปวง ความเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใต้ปกครองมีความเชื่อมั่นว่าผู้ปกครองตั้งใจแสวงหาประโยชน์สุขให้แก่ผู้ใต้ปกครอง โดยไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยความตั้งใจนี้ทำให้ผู้ใต้ปกครองมีความตั้งใจที่จะให้ความเคารพนับถือและทำตามอย่างเพื่อความสุขของส่วนรวม

4. การปกครองแบบนี้มุ่งใช้เหตุผล ความร่วมมือมากกว่าใช้อำนาจบังคับ กล่าวคือ ใช้พระคุณปกครองไม่ใช่พระเดช ปกครอง ยิ่งเป็นผู้ปกครองมีอำนาจเพียงใดก็ต้องควบคุมตนเองให้มากๆ ไม่ให้ใช้อำนาจโดยไม่ชอบธรรม มีความสุภาพอ่อนโยน ใช้เหตุผลเข้าชักจูงประชาชนให้ร่วมมือกันทำดีตามที่ผู้ปกครองได้ทำเป็นตัวอย่าง (พระมหามร มหาปาโม 2561: 102)

ณัฐมน สมตน (2565: 38) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมากในการบริหารงาน ถ้าผู้บริหารนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะทำให้องค์กรนั้นเกิดความสุขร่มเย็น และมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่อย่างมีความสุขงานที่ออกมาจะประสบความสำเร็จ จึงกล่าวได้ว่า ทศพิธราชธรรมเป็นคุณธรรมที่ทุกคนผู้อยู่ร่วมในสังคมเดียวกันทั้งในฐานะผู้ปกครองทั้งในฐานะผู้อยู่ในปกครองควรประพฤติโดยเสมอหน้ากัน เพื่อความผาสุกและความเจริญก้าวหน้าของสังคมของตน

เมธี นาอุดม (2563: 85) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารนั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างมากในการบริหารงาน ถ้าผู้บริหารนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะทำให้องค์กรนั้น เกิดความสุข ร่มเย็นและมีประสิทธิผลอย่างสูงสุด เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่อย่างมีความสุขงานที่ออกมาจะประสบความสำเร็จ

มนัญชัย ขาวเกลง (2563: 69) ได้สรุปได้ว่า การนำหลักทศพิธราชธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครูหลักธรรมทศพิธราชธรรมนั้นเปรียบเสมือนหลักธรรมอันเป็นเครื่องจรรโลงสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาพึงนำมาเป็นหลักในการบริหารงานภายในองค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กหรือองค์กรขนาดใหญ่ เนื่องจากเป็นหลักธรรมที่สร้างความสงบสุขสมานสามัคคีสร้างความเกื้อกูลกันและเชื่อมสัมพันธ์กันของคนในสังคม ดังนั้นการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยนำหลักธรรมนี้มาใช้ควรพิจารณา ดังนี้

หลักธรรมทศพิธราชธรรม หมายถึง คุณธรรมประจำตนของผู้บริหาร นักปกครอง ผู้นำให้มีความเป็นไปโดยธรรมและยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนจนเกิดความชื่นชมยินดีมี 10 ด้าน ดังนี้

1. การให้ หมายถึง คือ การสละทรัพย์สิ่งของ การช่วยเหลือเกื้อกูล การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่บุคคลอื่นๆ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สร้างการยอมรับนับถือแก่บุคคลอื่นๆ การสร้างความเชื่อมั่น

2. ควบคุมพฤติกรรม หมายถึง การสำรวมพฤติกรรมทางกาย การระมัดระวังในการใช้คำพูดต่อสาธารณะควรแก่การเคารพนับถือ บุคลิกภาพที่ดีมีความเชื่อมั่นในตัวเองมีความเชื่อมั่นในตัวผู้อื่น

3. เสียสละ หมายถึง การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การอุทิศตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การแสวงหาทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

4. ซื่อตรง หมายถึง ทำงานด้วยความตรงไปตรงมา ความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่ความจริงใจ ไม่หลอกลวง ไม่โกหก มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ความยุติธรรม ความไม่เอินเอียง

5. อ่อนโยน หมายถึง อภัยภัยดีมีความเป็นมิตร ความยิ้มแย้มแจ่มใส ความอารมณ์ดีความไม่เย่อหยิ่ง ความไม่หยาดคาย ความไม่ถือตัวถือตน มีความงามสง่าในท่วงทีกริยามีความสุภาพนุ่มนวลละมุนละไม มีมารยาท มีความเมตตา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน

6. ยับยั้งชั่งใจ หมายถึง ความไม่หลงในอำนาจ ลาภ ยศ ความไม่หลงในสิ่งยั่วยั่วต่างๆ ไม่ลุ่มหลงด้วยความโลภ อดทนอดกลั้นต่อสิ่งยั่วยั่วต่างๆ ความเสมอต้น เสมอปลายในการทำงานความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานด้วยความทุ่มเท

7. ระวังความโกรธ หมายถึง ไม่แสดงอาการเกรี้ยวกราด ไม่มีอารมณ์ฉุนเฉียวหุนหัน พลันเล่น ไม่มีความเกลียดชัง ไม่มีความอิจฉาริษยา

8. ไม่เบียดเบียน หมายถึง ไม่บีบบังคับกดขี่ไม่หลงระเหิอำนาจขาดความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษผู้ใด ไม่ใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น รักความสงบสุข

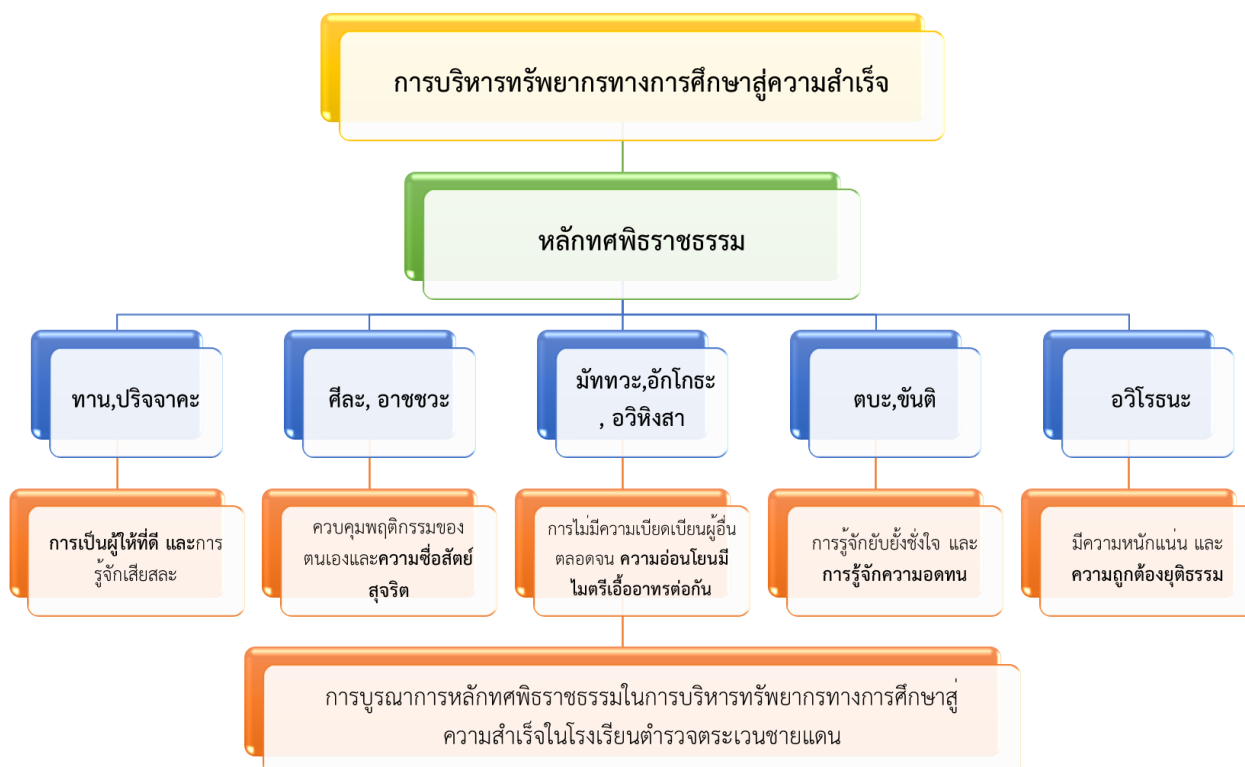
9. อดทน หมายถึง มีความวิริยะอุตสาหะต่อการทำงาน อดทนต่อการทำงาน อดทนต่อการติเตียนว่าร้าย นินทา ถ้อยคำเสียดสี ถากถางอดทนต่อแรงกดดัน มีความนิ่ง สุขุม

10. หนักแน่น หมายถึง มีอุดมการณ์ในการทำงาน มีอุดมการณ์ในการใช้ชีวิต ไม่เอนเอียงหันเหไปตามสิ่งต่างๆ ไม่ประพฤติดันให้เสื่อมเกียรติยศตามหลักคำสอนของศาสนา

กล่าวสรุปได้ว่า หลักทศพิธราชธรรมกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เป็นการนำหลักธรรม 10 ข้อสำคัญมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ คือ (1) การเป็นผู้ให้ที่ดี (2) ควบคุมพฤติกรรม (3) การรู้จักเสียสละ (4) ความซื่อตรง (5) ความอ่อนโยน (6) การรู้จักยับยั้งชั่งใจ (7) การรู้จักระงับความโกรธ (8) การไม่มีความเบียดเบียนผู้อื่น (9) การรู้จักความอดทน และ (10) ความหนักแน่น ซึ่งหลักธรรมนี้น่าประยุกต์ใช้ในการมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อเป็นเครื่องเตือนสติยับยั้งชั่งใจในการทำงาน เกิดความรอบคอบ สามารถควบคุมอารมณ์และการวางใจเป็นกลาง ไม่ลุแก่อำนาจในการตัดสินใจเรื่องภายในองค์กร การเอาความคิดของตนเป็นใหญ่ทำให้เกิดความขัดแย้งในองค์กร ซึ่งการรู้จักเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกันย่อมหยั่งประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชาทำให้เกิดแรงผลักดันในการทำงานและการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มเติมเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความรู้จากการศึกษา

บทความนี้นำเสนอการบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาสู่ความสำเร็จในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่สำคัญ คือ หลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาสู่ความสำเร็จ เป็นการยึดหลักธรรม 10 ประการ มาเป็นตัวกลางในการส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม ทำให้สามารถพัฒนาองค์กร บุคลากร ที่มีประสิทธิภาพนำพาสู่ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาสู่ความสำเร็จในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตลอดจนผู้เรียน ซึ่งสามารถเขียนสรุปความรู้เป็นภาพได้ ดังนี้



ภาพที่ 1 การบูรณาการหลักทศพิธราชธรรมในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาสู่ความสำเร็จในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

บทสรุป

กระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการที่พัฒนาและส่งเสริมมนุษย์ทั้งในทางด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถควบคู่กับการมีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาตนเองและต่อยอดเป็นองค์ความรู้ใช้ในการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ระบบการศึกษาจึงต้องมีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หากทรัพยากรมีความสมบูรณ์เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้และมีความทันสมัยในยุคปัจจุบันพร้อมใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำพาองค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้มีความรู้ต้องอาศัยหลักคุณธรรม 10 ประการมาเป็นตัวช่วยในความสามารถเพิ่มขึ้น คือ (1) การเป็นผู้ให้ที่ดี (2) ควบคุมพฤติกรรม (3) การรู้จักเสียสละ (4) ความซื่อตรง (5) ความอ่อนโยน (6) การรู้จักยับยั้งชั่งใจ (7) การรู้จักระงับความโกรธ (8) การไม่มีความเบียดเบียนผู้อื่น (9) การรู้จักความอดทน และ (10) ความหนักแน่น เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพทำให้มีความสุขทั้งทางด้านจิตใจ อารมณ์ ความคิด ของบุคลากรครูและผู้เรียนเป็นการมุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐมน สมตน. (2565). การบริหารตามแนวทศพิธราชธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2556). ทศพิธราชธรรม: 10 ตัวชี้วัดสำหรับผู้ปกครอง. กรุงเทพมหานคร: ศรีสะเกษการพิมพ์.
- พระมหาอมร มหาโลโก. (2561). ทศพิธราชธรรมกับการปกครองของไทยในปัจจุบัน. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 1(2), 93-105.
- มนัญชัย ขาวแกลง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการประยุกต์ใช้หลักธรรมทศพิธราชธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- มิ่งขวัญ จันทรเพ็ง. (2556). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เมธี นาอุดม. (2563). การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักทศพิธราชธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต). (2560). ธรรมของพระราชา. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2556). สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียนปีการศึกษา 2556. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2547). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- อำนาจ ทองโปร่ง. (2553). การบริหารทรัพยากรและการจัดการทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.